

**ZAŁĄCZNIK
DO REGULAMINU OK PTTK „NA TROPIE WIATRaków W POLSCE”**

**WYKAZ WIATRaków
Województwo dolnośląskie**

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Barcinek	Stara Kamienica	jeleniogórski	holender murowany	zniszczony	b.d.	tak
2.	Bożnowice	Ziębice	ząbkowicki	holender murowany	bardzo dobry	XVIII w.	b.d.
3.	Buszkowice	Ścinawa	lubiński	koźlak	dobry	1842 r.	tak
4.	Chocianowice	Chocianów	polkowicki	koźlak	b.d.	XVIII w.	b.d.
5.	Dobroszów	Przeworno	strzeliński	holender murowany	ruina	XVIII w.	b.d.
6.	Duchowo	Milicz	milicki	koźlak	zniszczony	1671 r.	tak
7.	Gogołów	Świdnica	świdnicki	holender murowany	dobry	1 poł. XIX w.	b.d.
8.	Gostków	Stare Bogaczowice	wałbrzyski	holender murowany	dobry	2 poł. XVIII w.	nie
9.	Jerzmanowice	Chojnów	legnicki	holender murowany	dobry	1 poł. XVIII w.	tak
10.	Komorów	Świdnica	świdnicki	holender murowany	zniszczony	1 poł. XIX w.	nie
11.	Krzeków	Ziębice	ząbkowicki	holender murowany	ruina	b.d.	b.d.
12.	Kudowa-Zdrój	Kudowa-Zdrój	kłodzki	koźlak	bardzo dobry	1886 r.	b.d.
13.	Lubiąż	Wołów	wołowski	koźlak	b.d.	1798 r.	b.d.
14.	Lutynia	Miękinia	średzki śl.	koźlak	zniszczony	XIX w.	tak
15.	Owczary	Oława	oławski	holender drewniany	zniszczony	b.d.	tak
16.	Pietrzyków	Dobromierz	świdnicki	holender murowany	zniszczony	ok. 1790 r.	tak
17.	Polkowice	Polkowice	polkowicki	holender murowany	ruina	1882 r.	nie
18.	Siciny	Niechlów	górowski	koźlak	b.d.	kon. XVIII w.	b.d.
19.	Zawieścice	Góra	górowski	koźlak	ruina	b.d.	tak
20.	Żarki Średnie	Pieńsk	zgorzelecki	holender murowany	b.d.	XVIII/XIX w.	tak
21.	Żółkiewka	Strzegom	świdnicki	holender murowany	zniszczony	1867 r.	b.d.
22.	Żuchłów	Niechlów	górowski	koźlak	zniszczony	1746 r.	tak

Województwo kujawsko-pomorskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Bierzgłowo	Łubianka	toruński	koźlak	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
2.	Byczyna	Dobre	radziejowski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
3.	Byczyna	Dobre	radziejowski	paltrak	b.d.	1914 r.	b.d.
4.	Chalin	Dobrzyń n/Wisłą	lipnowski	koźlak	b.d.	1884 r.	b.d.
5.	Chełmce	Kruszwica	inowrocławski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
6.	Chodecz	Chodecz	włocławski	koźlak	b.d.	1870 r.	b.d.
7.	Chrosno	Kruszwica	inowrocławski	koźlak	zniszczony	1634 r.	tak
8.	Janiszewo	Chrostkowo	lipnowski	paltrak	b.d.	1893 r.	b.d.
9.	Kłóbka	Lubień Kujawski	włocławski	koźlak	bardzo dobry	ok. 1870 r.	tak
10.	Kościelec Kujawski	Pakość	inowrocławski	koźlak	b.d.	1787 r.	b.d.
11.	Kurkocin	Dębowa Łąka	wąbrzeski	koźlak	zniszczony	XVIII/XIX w.	tak
12.	Łowiczek	Bądkowo	aleksandrowski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
13.	Małe Pułkowo	Dębowa Łąka	wąbrzeski	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
14.	Młynik	Rogowo	rypiński	koźlak	b.d.	1896 r.	b.d.
15.	Nowe n/Wisłą	Nowe	świecki	holender murowany	dobry	XIX w.	tak
16.	Nowiny	Chodecz	włocławski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
17.	Orle	Topólka	radziejowski	paltrak	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
18.	Przyłęki	Białe Błota	bydgoski	holender murowany	zniszczony	b.d.	b.d.
19.	Radziejów	Radziejów	radziejowski	koźlak	b.d.	1765 r.	b.d.
20.	Radzyń-Wybudowanie	Radzyń Chełmiński	grudziądzki	holender murowany	ruina	b.d.	b.d.
21.	Recz	Rogowo	żniński	holender drewniany	ruina	1935 r.	b.d.
22.	Sadłowo	Rypin	rypiński	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
23.	Sędzin	Zakrzewo	aleksandrowski	koźlak	b.d.	2 p. XIX w.	b.d.
24.	Siniarzewo	Zakrzewo	aleksandrowski	koźlak	b.d.	1790 r.	b.d.
25.	Sośno	Sośno	sępoleński	holender drewniany	b.d.	XIX w.	b.d.
26.	Straszewo	Koneck	aleksandrowski	paltrak	b.d.	1892 r.	b.d.

27.	Toruń	Toruń	Toruń	koźlak	bardzo dobry	1896 r.	tak
28.	Wola Kożuszkowa	Jezióra Wielkie	mogileński	koźlak	b.d.	1891 r.	b.d.
29.	Żnin	Żnin	żniński	paltrak	b.d.	1901 r.	b.d.

Województwo lubelskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Baraki	Annopol	kraśnicki	holender murowany	dobry	1935 r.	b.d.
2.	Bukowski Las	Hańsk	włodawski	koźlak	zniszczony	kon. XIX w.	b.d.
3.	Czołna	Baranów	puławski	koźlak	dobry	b.d.	b.d.
4.	Dołhobrody	Hanna	włodawski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
5.	Górki	Sosnowica	parczewski	koźlak	b.d.	I. 20. XX w.	b.d.
6.	Gródki	Turobin	biłgorajski	koźlak	b.d.	1948 r.	b.d.
7.	Hola	Stary Brus	włodawski	koźlak	dobry	pocz. XX w.	b.d.
8.	Holeszów	Hanna	włodawski	koźlak	b.d.	XIX/XX w.	b.d.
9.	Horostyta Kolonia	Wiryki	włodawski	koźlak	zniszczony	XIX/XX w.	b.d.
10.	Jabłeczna	Sławatycze	białski	koźlak	ruina	1889 r.	nie
11.	Jakusze	Trzebieszów	łukowski	koźlak	b.d.	1880 r.	b.d.
12.	Janów Podlaski	Janów Podlaski	białski	koźlak	b.d.	1866 r.	b.d.
13.	Józefów n/Wisłą	Józefów	opolski	holender murowany	ruina	2 p. XVIII w.	b.d.
14.	Kazimierz Dolny	Kazimierz Dolny	puławski	paltrak	b.d.	pocz. XX w.	b.d.
15.	Koroszczyn	Terespol	białski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
16.	Krzyczew	Terespol	białski	koźlak	ruina	1921 r.	b.d.
17.	Kuzawka	Hanna	włodawski	koźlak	b.d.	1870 r.	b.d.
18.	Lubień	Wiryki	włodawski	holender drewniany	ruina	przed 1939 r.	b.d.
19.	Lublin	Lublin	Lublin	holender drewniany	bardzo dobry	1920 r.	tak
20.	Marcinów	Abramów	lubartowski	koźlak	b.d.	pocz. XX w.	b.d.
21.	Męcmierz	Kazimierz Dolny	puławski	koźlak	dobry	b.d.	nie
22.	Natalin	Kamień	chełmski	koźlak	dobry	1934 r.	b.d.
23.	Oblaszy	Janowiec	puławski	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
24.	Okrzeja	Krzywda	łukowski	koźlak	zniszczony	1916 r.	b.d.
25.	Oleśniki	Trawniki	świdnicki	holender murowany	ruina	XIX w.	b.d.
26.	Piotrowice Kolonia	Garbów	lubelski	holender murowany	b.d.	XIX w.	b.d.
27.	Przytoczno	Jeziorzany	lubartowski	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
28.	Radcze	Milanów	parczewski	koźlak	ruina	1921 r.	b.d.
29.	Rokitno	Rokitno	białski	holender drewniany	dobry	1921 r.	b.d.
30.	Rudzienko	Michów	lubartowski	koźlak	zniszczony	ok. 1925 r.	b.d.
31.	Sahryń	Werbkowice	hrubieszowski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
32.	Sławatycze	Sławatycze	białski	koźlak	b.d.	pocz. XX w.	b.d.
33.	Tuliągłowy	Izbica	krasnostawski	koźlak	dobry	2 poł. XIX w.	tak
34.	Turkowice	Werbkowice	hrubieszowski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
35.	Wołoskowola	Stary Brus	włodawski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
36.	Wyhalew	Dębowa Kłoda	parczewski	koźlak	zniszczony	b.d.	b.d.
37.	Wiryki	Wiryki	włodawski	koźlak (3)	b.d.	XIX w.	b.d.
38.	Zabłocie	Kodeń	białski	koźlak	dobry	1924 r.	tak
39.	Zaborek	Janów Podlaski	białski	koźlak	dobry	b.d.	b.d.
40.	Zaczopki	Rokitno	białski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
41.	Zakalinki	Konstantynów	białski	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
42.	Zaliszcze	Podedwórze	parczewski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
43.	Zawadówka	Urszulin	włodawski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
44.	Żalin	Ruda Huta	chełmski	koźlak	b.d.	1930 r.	b.d.

Województwo lubuskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Czechów	Santok	gorzowski	holender murowany	ruina	1843 r.	tak
2.	Goszczanowiec	Drezdenko	strzelecko-drezdenecki	nieznany	przebudowany	kon. XVIII w.	b.d.
3.	Leśniów Wielki	Czerwieńsk	zielonogórski	koźlak	b.d.	pocz. XIX w.	b.d.
4.	Lubięcín	Nowa Sól	nowosolski	koźlak	dobry	1705 r.	tak
5.	Lubięcín	Nowa Sól	nowosolski	koźlak	dobry	1817 r.	tak

6.	Lubięcín	Nowa Sól	nowosolski	koźlak	dobry	XIX w.	nie
7.	Szlichtyngowa	Szlichtyngowa	wschowski	koźlak	zniszczony	1757 r.	b.d.
8.	Tylewice	Wschowa	wschowski	koźlak	b.d.	XVIII/XIX w.	b.d.
9.	Witoszyn Dolny	Wymiarki	żagański	holender murowany	ruina	poł. XIX w.	nie

Województwo łódzkie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Brodnia	Pęczniew	poddębicki	koźlak	b.d.	1947 r.	b.d.
2.	Chorzepin	Świnice Warckie	łęczycki	koźlak	ruina	1665 r.	b.d.
3.	Chwalborzyce	Świnice Warckie	łęczycki	koźlak	ruina	1772 r.	b.d.
4.	Gąszcze	Galewice	wieruszowski	koźlak	zniszczony	1936 r.	b.d.
5.	Klonowa	Klonowa	sieradzki	koźlak	b.d.	1877 r.	tak
6.	Klonowa	Klonowa	sieradzki	koźlak	b.d.	1932 r.	tak
7.	Kocilew k/Ożarów	Wieluń	wieluński	koźlak	dobry	1914 r.	b.d.
8.	Kurów	Wieluń	wieluński	koźlak	ruina	1888 r.	tak
9.	Leliwa	Klonowa	sieradzki	koźlak	b.d.	1925 r.	b.d.
10.	Łubna-Jarosłaj	Błaszki	sieradzki	koźlak	zniszczony	1919 r.	tak
11.	Maurzyce	Zduny	łowicki	koźlak	bardzo dobry	1 poł. XIX w.	tak
12.	Orszewice	Góra Św. Małgorzaty	łęczycki	koźlak	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
13.	Ożarów	Mokrsko	wieluński	koźlak	zniszczony	XIX w.	b.d.
14.	Paprotnia	Zapolice	zduńskowski	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
15.	Przedłęcz	Brąszewice	sieradzki	koźlak	b.d.	pocz. XX w.	tak
16.	Radostów Pierwszy	Czastary	wieruszowski	koźlak	zniszczony	pocz. XX w.	b.d.
17.	Siedlątków	Pęczniew	poddębicki	koźlak	zniszczony	XIX w.	tak
18.	Sługi	Góra Św. Małgorzaty	łęczycki	nieznany	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
19.	Solca Wielka	Ozorków	zgierski	koźlak	zniszczony	poł. XVIII w.	tak
20.	Warta	Warta	sieradzki	koźlak	b.d.	1885 r.	b.d.
21.	Włocin	Błaszki	sieradzki	koźlak	b.d.	1830 r.	tak
22.	Zagórki Kolonia	Pęczniew	poddębicki	koźlak	zniszczony	XIX w.	tak
23.	Zawada	Łęczycza	łęczycki	koźlak	b.d.	ok. 1820 r.	b.d.

Województwo małopolskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Kryg	Gorlice	gorlicki	koźlak	bardzo dobry	pocz. XX w.	tak
2.	Limanowa	Limanowa	limanowski	koźlak	b.d.	b.d.	tak
3.	Lipinki	Gorlice	gorlicki	nieznany	bardzo dobry	1938 r.	b.d.
4.	Ropa	Ropa	gorlicki	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
5.	Ropa	Ropa	gorlicki	paltrak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
6.	Ropa	Ropa	gorlicki	wiatrak turbinowy	bardzo dobry	b.d.	b.d.

Województwo mazowieckie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Bielany	Bielany	sokołowski	holender drewniany	b.d.	przed 1930 r.	nie
2.	Bielsk	Bielsk	płocki	koźlak	b.d.	1872 r.	b.d.
3.	Boby	Pułtusk	pułtuski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
4.	Brok	Brok	ostrowski	holender drewniany	bardzo dobry	b.d.	b.d.
5.	Brok	Brok	ostrowski	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
6.	Ceranów	Ceranów	sokołowski	koźlak	b.d.	pocz. XX w.	tak
7.	Chelstowo	Radzanowo	płocki	koźlak	b.d.	1 poł. XIX w.	b.d.
8.	Chlebczyn	Sarnaki	łosicki	koźlak	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
9.	Chłopków	Platerów	łosicki	koźlak	zniszczony	1933 r.	b.d.
10.	Chromin	Borowie	garwoliński	koźlak	b.d.	1868 r.	b.d.
11.	Chrostowo	Czernice Borowe	przasnyski	koźlak	ruina	1872 r.	b.d.
12.	Chybów	Sarnaki	łosicki	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
13.	Cieńska	Zatory	pułtuski	holender drewniany	ruina	kon. XIX w.	tak
14.	Drewnowo-Ziemaki	Boguty-Pianki	ostrowski	koźlak	bardzo dobry	b.d.	tak
15.	Gąbin	Gąbin	płocki	paltrak	b.d.	b.d.	tak

16.	Grądy	Sterdyń	sokołowski	koźlak	dobry	1892 r.	b.d.
17.	Hadynów	Olszanka	łosicki	koźlak	ruina	pocz. XX w.	b.d.
18.	Hołowczyce Nowe	Sarnaki	łosicki	koźlak	zniszczony	pocz. XX w.	b.d.
19.	Kleszewo	Pułtusk	pułtuski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
20.	Krobów	Grójec	grójecki	koźlak	b.d.	1922 r.	tak
21.	Latowicz	Latowicz	miński	koźlak	b.d.	1839 r.	b.d.
22.	Lemany	Zatory	pułtuski	koźlak	b.d.	1915 r.	b.d.
23.	Linin	Góra Kalwaria	piaseczyński	koźlak	b.d.	1854 r.	b.d.
24.	Lipniki	Łyse	ostrołęcki	koźlak	czynny	XIX w.	b.d.
25.	Lubieszka	Ceranów	sokołowski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
26.	Lutobrok	Zatory	pułtuski	koźlak	b.d.	1933 r.	b.d.
27.	Mierzvice Stare	Sarnaki	łosicki	paltrak	b.d.	2 p. XIX w.	b.d.
28.	Nowa Sucha	Grębków	węgrowski	holender drewniany	bardzo dobry	b.d.	tak
29.	Nowe Litewniki	Sarnaki	łosicki	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
30.	Nowe Wypychy	Somianka	wyszkowski	nieznany	b.d.	b.d.	b.d.
31.	Olszanka	Puszcza Mariańska	żyrardowski	holender murowany	b.d.	ok. 1900 r.	b.d.
32.	Ostromęczyn	Platerów	łosicki	koźlak	zniszczony	1920 r.	b.d.
33.	Ożumiech	Krzynowłoga Mała	przasnyski	koźlak	ruina	1880 r.	b.d.
34.	Parysów	Parysów	garwoliński	koźlak	zniszczony	kon. XIX w.	tak
35.	Petrykozy	Żabia Wola	grodziski	koźlak	bardzo dobry	1830 r.	b.d.
36.	Pniewo-Kolonia	Zatory	pułtuski	koźlak	zniszczony	1933 r.	b.d.
37.	Radom	Radom	Radom	holender drewniany	bardzo dobry	b.d.	b.d.
38.	Radom	Radom	Radom	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
39.	Rytele-Olechny	Ceranów	sokołowski	koźlak	b.d.	ok. 1938 r.	b.d.
40.	Sawice-Bronisze	Repki	sokołowski	koźlak	b.d.	1900 r.	b.d.
41.	Sierpc	Sierpc	sierpecki	koźlak	dobry	XVIII w.	tak
42.	Sobienie Kiełczewskie	Sobienie-Jeziory	otwocki	koźlak	b.d.	1838 r.	tak
43.	Stare Hołowczyce	Sarnaki	łosicki	koźlak	b.d.	pocz. XX w.	b.d.
44.	Starożreby	Starożreby	płocki	koźlak	b.d.	1927 r.	b.d.
45.	Suwin	Somianka	wyszkowski	koźlak	b.d.	1880 r.	b.d.
46.	Terlików	Sarnaki	łosicki	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
47.	Tyszki-Gostery	Czerwin	ostrołęcki	holender murowany	ruina	1933 r.	b.d.
48.	Wyrozęby-Konaty	Repki	sokołowski	koźlak	zniszczony	b.d.	b.d.
49.	Zembrów	Sabnie	sokołowski	koźlak (3)	b.d.	b.d.	b.d.

Województwo opolskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Chróścina	Dąbrowa	opolski	koźlak	ruina	poł. XIX w.	b.d.
2.	Grodków	Grodków	brzeski	holender murowany	dobry	XIX w.	b.d.
3.	Kadłubiec	Leśnica	strzelecki	holender murowany	ruina	XIX w.	tak
4.	Kopanie	Skarbimierz	brzeski	holender murowany	ruina	b.d.	nie
5.	Łowkowice	Strzeleczy	krapkowicki	holender murowany	bardzo dobry	1868 r.	nie
6.	Opole-Bierkowice	Opole	Opole	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
7.	Stare Siołkowice	Popielów	opolski	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
8.	Stare Siołkowice	Popielów	opolski	paltrak (2)	b.d.	XIX w.	b.d.
9.	Wysoka	Leśnica	strzelecki	holender murowany	ruina	poł. XIX w.	tak

Województwo podkarpackie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	paltrak	bardzo dobry	1934 r.	tak
2.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	holender drewniany	bardzo dobry	1936 r.	tak
3.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	koźlak	bardzo dobry	ok. 1910 r.	tak
4.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	koźlak	bardzo dobry	kon. XIX w.	tak
5.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	koźlak	bardzo dobry	lata 20. XX w.	tak
6.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	holender drewniany	bardzo dobry	1939 r.	tak
7.	Kolbuszowa	Kolbuszowa	kolbuszowski	koźlak	bardzo dobry	1935 r.	tak
8.	Markowa	Markowa	łańcucki	koźlak	bardzo dobry	1946 r.	tak
9.	Sanok	Sanok	sanocki	koźlak	bardzo dobry	1926 r.	tak

10.	Sanok	Sanok	sanocki	paltrak	bardzo dobry	1902 r.	tak
11.	Sanok	Sanok	sanocki	paltrak	bardzo dobry	1923 r.	tak
12.	Trzciana	Czermin	mielecki	koźlak	dobry	1889 r.	b.d.
13.	Wola Czudecka	Czudec	strzyżowski	nieznany	dobry	b.d.	b.d.
14.	Zydranowa	Dukla	krośnieński	nieznany	b.d.	b.d.	b.d.

Województwo podlaskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Aulakowszczyzna	Korycin	sokólski	holender drewniany	zniszczony	1930 r.	tak
2.	Baranki	Juchnowiec Kościelny	białostocki	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
3.	Białousy	Janów	sokólski	holender drewniany	ruina	ok. 1880 r.	b.d.
4.	Białowieża	Białowieża	hajnowski	koźlak	bardzo dobry	1925 r.	tak
5.	Białowieża	Białowieża	hajnowski	koźlak	b.d.	1930 r.	b.d.
6.	Białystok	Białystok	Białystok	koźlak	bardzo dobry	1836 r.	tak
7.	Białystok	Białystok	Białystok	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
8.	Bondary	Michałow	białostocki	holender drewniany	b.d.	b.d.	b.d.
9.	Brzozowo Chrzczony	Poświętne	białostocki	koźlak	dobry	1875 r.	tak
10.	Chmielewsczyzna	Szudziałowo	sokólski	holender drewniany	ruina	ok. 1910 r.	b.d.
11.	Ciechanowiec	Ciechanowiec	wysokomazowiecki	koźlak	bardzo dobry	l. 1945-46	tak
12.	Czarna Cerkiewna	Grodzisk	siemiatycki	koźlak	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
13.	Czerwonka	Suchowola	sokólski	koźlak	b.d.	1939 r.	b.d.
14.	Czyżyki	Hajnówka	hajnowski	holender drewniany	b.d.	1933 r.	b.d.
15.	Czyżyki	Hajnówka	hajnowski	koźlak (2)	b.d.	l. 20. XX w.	b.d.
16.	Dąbrowa Białostocka	Dąbrowa Białostocka	sokólski	holender murowany	ruina	1924 r.	b.d.
17.	Dąbrowa Łazy	Szepietowo	wysokomazowiecki	koźlak	bardzo dobry	p. XX w.	tak
18.	Długoleka	Krypno	moniecki	koźlak	dobry	b.d.	nie
19.	Dolistowo St.-Kolonja	Jaświły	moniecki	holender drewniany	zniszczony	b.d.	nie
20.	Dolistowo Stare	Jaświły	moniecki	holender drewniany	dobry	poł. XIX w.	nie
21.	Doliwy	Przytuły	łomżyński	holender murowany	zniszczony	XIX/XX w.	b.d.
22.	Dryga	Suchowola	sokólski	holender drewniany	b.d.	1900 r.	b.d.
23.	Dzięciołowo	Jaświły	moniecki	holender drewniany	dobry	p. XX w.	b.d.
24.	Dzięciołowo	Jaświły	moniecki	paltrak	b.d.	p. XX w.	b.d.
25.	Gajowniki	Choroszcz	białostocki	paltrak	zniszczony	1928 r.	b.d.
26.	Grabowiec	Dubicze Cerkiewne	hajnowski	koźlak	dobry	1941 r.	b.d.
27.	Grodzisk	Suchowola	sokólski	holender drewniany	ruina	XIX w.	b.d.
28.	Jaczo	Dąbrowa Białostocka	sokólski	holender drewniany	b.d.	1923 r.	b.d.
29.	Janowo	Kolno	kolneński	holender murowany	dobry	1922 r.	b.d.
30.	Juchnowiec Dolny	Juchnowiec Kościelny	białostocki	koźlak	b.d.	1946 r.	b.d.
31.	Kalinówka Kościelna	Knyszyn	moniecki	paltrak	dobry	1924 r.	b.d.
32.	Koryciski	Dubicze Cerkiewne	hajnowski	holender drewniany	dobry	1948 r.	tak
33.	Koźliki	Narew	hajnowski	koźlak	dobry	b.d.	tak
34.	Krugło	Dąbrowa Białostocka	sokólski	koźlak	b.d.	1949 r.	b.d.
35.	Kruszewo	Choroszcz	białostocki	holender murowany	ruina	1936 r.	nie
36.	Krywiatycze	Orla	bielski	koźlak	b.d.	1928 r.	b.d.
37.	Krzywa	Suchowola	sokólski	holender murowany	dobry	1920 r.	b.d.
38.	Lachowo	Kolno	kolneński	holender murowany	b.d.	l. 20. XX w.	b.d.
39.	Maciejkowa Góra	Michałow	białostocki	koźlak	b.d.	1907 r.	b.d.
40.	Maławicze Dolne	Sokółka	sokólski	koźlak	b.d.	1934 r.	b.d.
41.	Maławicze Dolne	Sokółka	sokólski	paltrak	zniszczony	1946 r.	b.d.
42.	Marchelówka	Janów	sokólski	holender drewniany	zniszczony	1946 r.	b.d.
43.	Minkowce	Szudziałowo	sokólski	wiatrak sokólski	zniszczony	1910 r.	b.d.
44.	Nowinka	Szudziałowo	sokólski	koźlak	b.d.	1944 r.	b.d.
45.	Nowogród	Nowogród	łomżyński	koźlak	bardzo dobry	1922 r.	tak
46.	Nowy Dwór	Nowy Dwór	sokólski	holender drewniany	b.d.	1932 r.	b.d.
47.	Olszanica	Wyszki	bielski	koźlak	b.d.	1946 r.	b.d.
48.	Olszyna	Hajnówka	hajnowski	holender drewniany	b.d.	1946 r.	b.d.
49.	Orla	Orla	bielski	holender drewniany	b.d.	p. XX w.	b.d.
50.	Orzeszkowo	Hajnówka	hajnowski	koźlak	b.d.	1899 r.	b.d.

51.	Oswicze	Wasilków	białostocki	holender drewniany	b.d.	1922 r.	tak
52.	Pomigacze	Turośń Kościelna	białostocki	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
53.	Sadowo	Dąbrowa Białostocka	sokólski	koźlak	b.d.	1925 r.	b.d.
54.	Siemiatycze	Siemiatycze	siemiatycki	holender drewniany	ruina	b.d.	nie
55.	Sikory	Mońki	moniecki	paltrak	b.d.	1928 r.	b.d.
56.	Siłkowo	Janów	sokólski	holender drewniany	b.d.	p. XX w.	b.d.
57.	Stara Kamienna	Dąbrowa Białostocka	sokólski	holender drewniany	ruina	ok. 1910 r.	b.d.
58.	Stare Topczewo	Wyszki	bielski	koźlak	b.d.	1902 r.	b.d.
59.	Stawiski	Stawiski	kolneński	holender murowany	dobry	1905 r.	b.d.
60.	Stryki	Bielsk Podlaski	bielski	holender drewniany	b.d.	1939 r.	b.d.
61.	Studzianki	Wasilków	białostocki	holender drewniany	bardzo dobry	1922 r.	b.d.
62.	Stupniki	Bielsk Podlaski	bielski	koźlak	b.d.	1900 r.	b.d.
63.	Suchowola	Suchowola	sokólski	holender murowany	b.d.	1906 r.	b.d.
64.	Szacilówka	Korycin	sokólski	holender drewniany	zniszczony	1936 r.	tak
65.	Szczęsnowicze	Szudziałowo	sokólski	wiatrak sokólski	bardzo dobry	1946 r.	b.d.
66.	Szernie	Orla	bielski	paltrak	b.d.	ok. 1945 r.	b.d.
67.	Szpakowo	Jaświły	moniecki	koźlak	b.d.	1868 r.	b.d.
68.	Tokary	Mielnik	siemiatycki	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
69.	Topczewo	Wyszki	bielski	koźlak	b.d.	1900 r.	b.d.
70.	Turośl	Turośl	kolneński	koźlak	dobry	b.d.	tak
71.	Turośl Dolna	Turośń Kościelna	białostocki	holender drewniany	dobry	1920 r.	b.d.
72.	Tykocin	Tykocin	białostocki	koźlak	bardzo dobry	1887 r.	tak
73.	Tyszki-Wądołowo	Kolno	kolneński	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
74.	Wojnowce	Szudziałowo	sokólski	wiatrak sokólski	ruina	1948 r.	b.d.
75.	Wojnowka	Dubicze Cerkiewne	hajnowski	koźlak	b.d.	l. 1933-34	b.d.
76.	Wojtacy	Korycin	sokólski	koźlak	b.d.	1924 r.	b.d.
77.	Zabiele	Jaświły	moniecki	holender drewniany	dobry	1924 r.	b.d.
78.	Zagórze	Korycin	sokólski	paltrak	zniszczony	1948 r.	b.d.
79.	Zaśpicze	Sokółka	sokólski	paltrak (2)	b.d.	ok. 1918 r.	b.d.
80.	Zimnochy-Świechy	Suraz	białostocki	koźlak	b.d.	p. XX w.	b.d.

Województwo pomorskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Ankamaty	Dzierżgoń	sztumski	holender murowany	ruina	2 poł. XIX w.	nie
2.	Budzisz	Dzierżgoń	sztumski	holender murowany	ruina	2 poł. XIX w.	nie
3.	Drewnica	Stegna	nowodworski	koźlak	bardzo dobry	XVIII w.	b.d.
4.	Jeżewnica	Osiek	starogardzki	koźlak	dobry	1876 r.	b.d.
5.	Palczewo	Ostaszewo	nowodworski	holender drewniany	zniszczony	pocz. XIX w.	tak
6.	Piaseczno	Gniew	tczewski	holender murowany	dobry	1889 r.	b.d.
7.	Pszczółki	Pszczółki	gdański	holender drewniany	dobry	XIX w.	nie
8.	Puzyce	Łęczyce	wejherowski	holender murowany	ruina	kon. XIX w.	nie
9.	Tczew	Tczew	tczewski	holender drewniany	dobry	1806 r.	tak
10.	Wdzydze Kiszewskie	Kościierzyna	kościerski	koźlak	bardzo dobry	1876 r.	tak
11.	Wdzydze Kiszewskie	Kościierzyna	kościerski	holender drewniany	bardzo dobry	1876 r.	tak
12.	Zdrzewno	Wicko	łęborski	holender murowany	zniszczony	1765 r.	tak

Województwo śląskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Chorzów	Chorzów	Chorzów	koźlak	bardzo dobry	XVIII w.	tak
2.	Soborzyce	Dąbrowa Zielona	częstochowski	holender murowany	ruina	1923 r.	nie

Województwo świętokrzyskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Dębno	Nowa Słupia	kielecki	koźlak	b.d.	1880 r.	tak
2.	Krasocin	Krasocin	włoszczowski	holender murowany	zniszczony	poł. XIX w.	tak
3.	Szwarszowice	Bodziechów	ostrowiecki	holender murowany	dobry	XIX w.	nie
4.	Tokarnia	Chęciny	kielecki	holender drewniany	bardzo dobry	1913 r.	tak

5.	Tokarnia	Chęciny	kielecki	holender drewniany	bardzo dobry	1931 r.	tak
6.	Tokarnia	Chęciny	kielecki	koźlak	dobry	1917 r.	tak
7.	Tokarnia	Chęciny	kielecki	koźlak	bardzo dobry	b.d.	tak

Województwo warmińsko-mazurskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Bęsia	Kolno	olsztyński	holender murowany	dobry	1810 r.	nie
2.	Grabowo	Mrażowo	mrażowski	paltrak	b.d.	XIX w.	b.d.
3.	Grądzkie	Wydminy	giżycki	holender murowany	ruina	kon. XIX w.	b.d.
4.	Jabłonowo	Płońnica	działdowski	koźlak	b.d.	2 poł. XIX w.	b.d.
5.	Jędrychowo	Sorkwity	mrażowski	holender drewniany	b.d.	XIX w.	b.d.
6.	Jora Mała	Mikołajki	mrażowski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
7.	Lepno	Rychliki	elbląski	holender murowany	zniszczony	poł. XIX w.	b.d.
8.	Łąkorz	Biskupiec	nowomiejski	holender murowany	bardzo dobry	kon. XIX w.	nie
9.	Łęcze	Tolkmicko	elbląski	holender murowany	ruina	1885 r.	b.d.
10.	Naterki	Gietrzwałd	olsztyński	koźlak	bardzo dobry	1899 r.	nie
11.	Nowe Guty	Orzysz	piski	holender drewniany	rekonstrukcja	XVIII w.	nie
12.	Olsztynek	Olsztynek	olsztyński	holender drewniany	bardzo dobry	2 poł. XIX w.	tak
13.	Olsztynek	Olsztynek	olsztyński	paltrak	bardzo dobry	XVIII/XIX w.	kopia
14.	Olsztynek	Olsztynek	olsztyński	paltrak	bardzo dobry	2 poł. XIX w.	tak
15.	Olsztynek	Olsztynek	olsztyński	koźlak	bardzo dobry	1773 r.	tak
16.	Rostki	Pisz	piski	holender murowany	b.d.	pocz. XX w.	b.d.
17.	Ruska Wieś	Mrażowo	mrażowski	paltrak	b.d.	2 poł. XIX w.	b.d.
18.	Ruś	Stawiguda	olsztyński	holender murowany	b.d.	b.d.	b.d.
19.	Ryn	Ryn	giżycki	holender murowany	dobry	1873 r.	tak
20.	Silice	Purda	olsztyński	holender murowany	b.d.	l. 1840-50	b.d.
21.	Stara Różanka	Kętrzyn	kętrzyński	holender murowany	bardzo dobry	1863 r.	nie
22.	Sterławki Wielkie	Giżycko	giżycki	holender drewniany	dobry	2 poł. XIX w.	b.d.
23.	Zalec	Mrażowo	mrażowski	holender drewniany	b.d.	XIX w.	b.d.
24.	Zgon	Piecki	mrażowski	wiatrak do pompowania wody	b.d.	b.d.	b.d.
25.	Zielonka Pasłęcka	Pasłęk	elbląski	holender murowany	ruina	1880 r.	nie

Województwo wielkopolskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Barchlin	Przemęt	wolsztyński	koźlak	ruina	1824 r.	tak
2.	Barchlin	Przemęt	wolsztyński	koźlak	dobry	b.d.	tak
3.	Bieżyń	Krzywiń	kościański	koźlak	ruina	1844 r.	tak
4.	Błotnica	Przemęt	wolsztyński	koźlak	zniszczony	1809 r.	tak
5.	Bodzewo	Piaski	gostyński	koźlak	b.d.	1760 r.	tak
6.	Borucin	Pleszew	pleszewski	koźlak	ruina	1837 r.	b.d.
7.	Boruja Kościelna	Nowy Tomyśl	nowotomyski	koźlak	dobry	1755 r.	b.d.
8.	Bracholin	Wągrowiec	wągrowiecki	holender murowany	dobry	2 poł. XIX w.	tak
9.	Braciszewo	Gniezno	gnieźnieński	koźlak	zniszczony	1820 r.	b.d.
10.	Brenno	Wijewo	leszczyński	koźlak	zniszczony	1676 r.	tak
11.	Brenno	Wijewo	leszczyński	koźlak	zniszczony	1794 r.	tak
12.	Brońsko	Śmigiel	kościański	koźlak	b.d.	1889 r.	b.d.
13.	Budzisław Kościelny	Kleczew	koniński	koźlak	b.d.	1858 r.	tak
14.	Budzyń	Budzyń	chodzieski	paltrak	zniszczony	XVIII/XIX w.	b.d.
15.	Bukówiec Górny	Włoszakowice	leszczyński	koźlak (3)	b.d.	pocz. XIX w.	b.d.
16.	Bugaj	Pobiedziska	poznański	koźlak	dobry	1840 r.	tak
17.	Ciążeń	Łądek	śłupecki	koźlak	b.d.	pocz. XIX w.	tak
18.	Czerlejno	Kostrzyn	poznański	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
19.	Czarniejewo	Czarniejewo	gnieźnieński	koźlak	ruina	1714 r.	b.d.
20.	Daszewice	Mosina	poznański	koźlak	zniszczony	1873 r.	tak
21.	Dąbcze	Rydzyń	leszczyński	koźlak	b.d.	1766 r.	tak
22.	Dębe	Lubasz	czarnkowsko-trzcianecki	koźlak	ruina	XIX w.	tak

23.	Dobra Nadzieja	Pleszew	pleszewski	koźlak	b.d.	1884 r.	tak
24.	Dolne Grądy	Pyzdry	wrzesiński	koźlak	zniszczony	1780 r.	tak
25.	Dolsk	Dolsk	śremski	koźlak	b.d.	1 poł. XIX w.	tak
26.	Domachowo	Krobia	gostyński	koźlak	zniszczony	1741 r.	tak
27.	Dominice	Włoszakowice	leszczyński	koźlak	bardzo dobry	1741 r.	b.d.
28.	Dziekanowice	Łubowo	gnieźnieński	koźlak	bardzo dobry	1585 r.	tak
29.	Dziekanowice	Łubowo	gnieźnieński	pałtrak	bardzo dobry	1887 r.	tak
30.	Dziekanowice	Łubowo	gnieźnieński	koźlak	bardzo dobry	1801 r.	tak
31.	Dziekanowice	Łubowo	gnieźnieński	holender murowany	bardzo dobry	1810 r.	tak
32.	Dzierzbotki	Kawęczyn	turecki	koźlak	b.d.	1868 r.	tak
33.	Dzierżążenka	Złotów	złotowski	holender murowany	zniszczony	XIX w.	tak
34.	Dzierżnica	Dominowo	średzki	koźlak	zniszczony	1884 r.	tak
35.	Folwark	Witkowo	gnieźnieński	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
36.	Gołszyn	Bojanowo	rawicki	koźlak	zniszczony	b.d.	b.d.
37.	Goślawice	Konin	koniński	koźlak	dobry	kon. XIX w.	tak
38.	Górsko	Przemęt	wolsztyński	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
39.	Grabonóg	Piaski	gostyński	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
40.	Granówko	Granowo	poznański	koźlak	ruina	XIX w.	nie
41.	Grądy Górne	Pyzdry	wrzesiński	koźlak	b.d.	kon. XIX w.	b.d.
42.	Grotniki	Włoszakowice	leszczyński	koźlak	zniszczony	XVIII w.	b.d.
43.	Gryżyna	Kościan	kościański	koźlak	b.d.	1585 r.	tak
44.	Gumienice	Pogorzela	gostyński	pałtrak	b.d.	XIX w.	tak
45.	Izbice	Rawicz	rawicki	koźlak	b.d.	b.d.	tak
46.	Jabłonna	Władysławów	turecki	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
47.	Jankowo Dolne	Gniezno	gnieźnieński	holender murowany	ruina	1896 r.	tak
48.	Jerka	Krzywiń	kościański	koźlak	dobry	poł. XVIII w.	tak
49.	Kaczanowo	Września	wrzesiński	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
50.	Kałkowskie	Sośnie	ostrowski	pałtrak	b.d.	1900 r.	tak
51.	Kamionka	Witkowo	gnieźnieński	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
52.	Kaszczor	Przemęt	wolsztyński	koźlak	zniszczony	1761 r.	tak
53.	Kaszczor	Przemęt	wolsztyński	koźlak	dobry	1859 r.	tak
54.	Kawczyn	Kościan	kościański	koźlak	dobry	1805 r.	nie
55.	Kębłowo	Wolsztyn	wolsztyński	koźlak	b.d.	1789 r.	tak
56.	Kędzierzyn	Niechanowo	gnieźnieński	pałtrak	bardzo dobry	1887 r.	b.d.
57.	Kluczewo	Przemęt	wolsztyński	koźlak	dobry	XIX w.	tak
58.	Kołacin	Książ Wlkp.	śremski	koźlak	zniszczony	1770 r.	b.d.
59.	Kołaczkowo	Kołaczkowo	wrzesiński	koźlak	zniszczony	1797 r.	nie
60.	Komorze Przybysławskie	Żerków	jarociński	koźlak	ruina	b.d.	nie
61.	Koszuty	Środa Wlkp.	średzki	koźlak (3)	zniszczony	XVIII w.	b.d.
62.	Kościan	Kościan	kościański	koźlak	bardzo dobry	1714 r.	nie
63.	Kościan	Kościan	kościański	koźlak	dobry	b.d.	nie
64.	Kościan	Kościan	kościański	koźlak	dobry	b.d.	nie
65.	Kościelec Kaliski	Mycielin	kaliski	koźlak	zniszczony	kon. XIX w.	b.d.
66.	Kowalewo-Opactwo	Słupca	słupecki	koźlak	b.d.	2 poł. XIX w.	b.d.
67.	Koźmin Wielkopolski	Koźmin Wlkp.	krotoszyński	koźlak	b.d.	1868 r.	tak
68.	Krajewice	Gostyń	gostyński	koźlak	ruina	XVII w.	tak
69.	Krzywiń	Krzywiń	kościański	koźlak	ruina	1670 r.	tak
70.	Krzywosądów	Gołuchów	pleszewski	koźlak	zniszczony	1883 r.	b.d.
71.	Lednogóra	Łubowo	gnieźnieński	koźlak	bardzo dobry	b.d.	b.d.
72.	Leszno	Leszno	Leszno	koźlak (2)	b.d.	p. XVIII w.	tak
73.	Licheń Stary	Ślesin	koniński	koźlak	b.d.	1 poł. XIX w.	tak
74.	Lipowiec	Koźmin Wlkp.	krotoszyński	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
75.	Łagowo	Krzywiń	kościański	koźlak	zniszczony	1819 r.	tak
76.	Łuszczanów	Jarocin	jarociński	koźlak	zniszczony	2 poł. XIX w.	b.d.
77.	Marczewo	Słupca	słupecki	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
78.	Marcjanów	Kawęczyn	turecki	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
79.	Masanów	Sieroszewice	ostrowski	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
80.	Mechlin	Śrem	śremski	koźlak	zniszczony	1857 r.	nie
81.	Miejska Górka	Miejska Górka	rawicki	koźlak	dobry	1696 r.	tak

82.	Mierzewo	Niechanowo	gnieźnieński	koźlak	bardzo dobry	1801 r.	tak
83.	Mieszków	Jarocin	jarociński	koźlak	zniszczony	b.d.	nie
84.	Miłaczewek	Malanów	turecki	koźlak	b.d.	1793 r.	tak
85.	Moraczewo	Łubowo	gnieźnieński	koźlak (3)	bardzo dobry	XIX w.	tak
86.	Mrowino	Rokietnica	poznański	koźlak	ruina	b.d.	nie
87.	Olszowa	Kępno	kępiński	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
88.	Opalenica	Opalenica	nowotomyski	koźlak	b.d.	1790 r.	tak
89.	Orkowo	Śrem	śremski	koźlak	bardzo dobry	1 poł. XIX w.	tak
90.	Osieczna	Osieczna	leszczyński	koźlak	dobry	1761 r.	tak
91.	Osieczna	Osieczna	leszczyński	koźlak (2)	b.d.	XVIII w.	tak
92.	Osiek n/Notecią	Wyrzysk	pilski	koźlak	bardzo dobry	1865 r.	tak
93.	Osiek n/Notecią	Wyrzysk	pilski	paltrak	bardzo dobry	2 poł. XIX w.	tak
94.	Osiek n/Notecią	Wyrzysk	pilski	holender drewniany	bardzo dobry	I. 90. XIX w.	b.d.
95.	Pępowo	Pępowo	gostyński	koźlak	dobry	XVIII w.	tak
96.	Piaski	Witkowo	gnieźnieński	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
97.	Pietrzyków Kolonia	Pyzdry	wrzesiński	koźlak	ruina	XIX w.	b.d.
98.	Piotrowo	Ryczywół	obornicki	paltrak	b.d.	1875 r.	tak
99.	Pogorzela	Pogorzela	gostyński	koźlak	zniszczony	1870 r.	b.d.
100.	Posoka	Przykona	turecki	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
101.	Powidz	Powidz	ślupecki	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
102.	Poznań	Poznań	Poznań	wiatrak nawadniający	zniszczony	b.d.	b.d.
103.	Przykona	Przykona	turecki	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
104.	Pysząca	Śrem	śremski	koźlak	ruina	b.d.	nie
105.	Pyzdry	Pyzdry	wrzesiński	koźlak	ruina	XIX w.	nie
106.	Pyzdry	Pyzdry	wrzesiński	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
107.	Pyzdry	Pyzdry	wrzesiński	holender murowany	dobry	1903 r.	tak
108.	Racot	Kościan	kościański	koźlak	ruina	XVIII w.	nie
109.	Radomierz	Przemęt	wolsztyński	koźlak	b.d.	1809 r.	tak
110.	Rataje	Pyzdry	wrzesiński	koźlak	zniszczony	XIX w.	b.d.
111.	Rawicz-Sarnowa	Rawicz	rawicki	koźlak	bardzo dobry	XIX w.	tak
112.	Rdutów	Chodów	kolski	koźlak	b.d.	XVIII w.	tak
113.	Rogierówko	Rokietnica	poznański	holender drewniany	bardzo dobry	1905 r.	tak
114.	Rokutów	Pleszew	pleszewski	koźlak	b.d.	XIX w.	b.d.
115.	Rudniki	Opalenica	nowotomyski	koźlak	zniszczony	1815 r.	tak
116.	Rybitwy	Łubowo	gnieźnieński	koźlak	bardzo dobry	kon. XIX w.	tak
117.	Rychwał	Rychwał	koniński	koźlak	b.d.	poł. XIX w.	tak
118.	Rydzyzna	Rydzyzna	leszczyński	koźlak	bardzo dobry	poł. XVIII w.	tak
119.	Samarzewo	Łądek	ślupecki	koźlak	zniszczony	XVIII w.	b.d.
120.	Samarzewo	Łądek	ślupecki	koźlak	ruina	b.d.	nie
121.	Sączkowo	Przemęt	wolsztyński	koźlak	ruina	1 poł. XIX w.	tak
122.	Sędziwojewo	Września	wrzesiński	koźlak	b.d.	1821 r.	tak
123.	Siekowo	Przemęt	wolsztyński	koźlak	b.d.	1877 r.	tak
124.	Siekówko	Przemęt	wolsztyński	koźlak	b.d.	1771 r.	tak
125.	Sołeczno	Września	wrzesiński	koźlak	b.d.	1844 r.	tak
126.	Sowina Błotna	Pleszew	pleszewski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
127.	Sowy	Pakośław	rawicki	koźlak	bardzo dobry	XIX w.	b.d.
128.	Stanisława	Kawęczyn	turecki	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
129.	Starkowo	Przemęt	wolsztyński	koźlak	zniszczony	XVIII w.	b.d.
130.	Stary Kobylin	Kobylin	krotoszyński	koźlak	b.d.	1877 r.	b.d.
131.	Strzyżewo Paczkowe	Gniezno	gnieźnieński	koźlak	zniszczony	kon. XIX w.	b.d.
132.	Sulmierzyce	Sulmierzyce	krotoszyński	koźlak	dobry	1795 r.	tak
133.	Swadzim	Tarnowo Podgórne	poznański	koźlak	b.d.	1896 r.	b.d.
134.	Śmigiel	Śmigiel	kościański	koźlak	dobry	1726 r.	nie
135.	Śmigiel	Śmigiel	kościański	koźlak	dobry	XVII w.	nie
136.	Śniaty	Wielichowo	grodziski	koźlak	zniszczony	1764 r.	b.d.
137.	Średnica	Czarnków	czarnkowsko-trzcianecki	koźlak	dobry	b.d.	b.d.
138.	Świerczyna	Osieczna	leszczyński	koźlak	dobry	XVIII w.	tak
139.	Święciechowa	Święciechowa	leszczyński	koźlak	b.d.	1878 r.	b.d.

140.	Święta	Złotów	złotowski	holender murowany	ruina	1902 r.	nie
141.	Tarnówka	Grzegorzew	kolski	koźlak	b.d.	b.d.	b.d.
142.	Tomaszew	Olszówka	kolski	koźlak	b.d.	XVIII/XIX w.	tak
143.	Trzusko	Niechanowo	gnieźnieński	holender murowany	rekonstrukcja	1810 r.	b.d.
144.	Tuliszków	Tuliszków	turecki	koźlak	b.d.	XIX w.	tak
145.	Tursko	Gołuchów	pleszewski	koźlak	zniszczony	1764 r.	b.d.
146.	Ujazdowo	Włoszakowice	leszczyński	koźlak	b.d.	1890 r.	tak
147.	Wartosław	Wronki	szamotulski	koźlak	ruina	b.d.	b.d.
148.	Wilczyn	Wilczyn	koniński	koźlak	b.d.	1781 r.	b.d.
149.	Wilkowice	Lipno	leszczyński	koźlak	zniszczony	1779 r.	b.d.
150.	Wilkowo Polskie	Wielichowo	grodziski	koźlak	zniszczony	b.d.	b.d.
151.	Wolsztyn	Wolsztyn	wolsztyński	koźlak	bardzo dobry	1603 r.	tak
152.	Żdżenice	Malanów	turecki	koźlak	b.d.	XVIII/XIX w.	tak
153.	Żegocin	Czermin	pleszewski	koźlak	zniszczony	XIX w.	b.d.
154.	Żelice	Wągrowiec	wągrowiecki	koźlak	zniszczony	1878 r.	b.d.

Województwo zachodniopomorskie

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Typ wiatraka	Stan	Budowa	Zabytek
1.	Czarnogłowy	Przybiernów	goleniowski	holender murowany	ruina	b.d.	b.d.
2.	Czernin	Dygowo	kołobrzeski	holender murowany	ruina	b.d.	b.d.
3.	Kapice	Połczyn-Zdrój	świdwiński	holender murowany	ruina	2 poł. XIX w.	b.d.
4.	Kłęby	Golczewo	kamieński	holender murowany	ruina	1865 r.	b.d.
5.	Kowalewice	Darłowo	ślawieński	paltrak	zniszczony	XVIII w.	b.d.
6.	Lędzin	Karnice	gryficki	holender murowany	bardzo dobry	1723 r.	tak
7.	Mierzyn	Dobra	policki	koźlak	dobry	ok. 1830 r.	tak
8.	Moryń	Moryń	gryfiński	holender murowany	ruina	kon. XIX w.	b.d.
9.	Myślibórz	Myślibórz	myśliborski	holender murowany	ruina	XIX w.	nie
10.	Nowe Worowo	Ostrowice	drawski	holender murowany	ruina	XIX w.	nie
11.	Nowogródek Pomorski	Nowogródek Pomorski	myśliborski	holender murowany	ruina	XIX w.	b.d.
12.	Ostromice	Wolin	kamieński	holender murowany	ruina	XIX w.	nie
13.	Otoki	Banie	gryfiński	holender murowany	zniszczony	1877 r.	nie
14.	Poradz	Łobez	łobeski	holender murowany	dobry	2 poł. XIX w.	tak
15.	Sułomino	Wolin	kamieński	holender murowany	ruina	2 poł. XIX w.	nie
16.	Szczecin	Szczecin	Szczecin	holender murowany	bardzo dobry	b.d.	nie
17.	Wolin	Wolin	kamieński	holender murowany	zniszczony	1850 r.	nie

HISTORYCZNE TYPY WIATRAKÓW

Koźlak, wiatrak koźłowy – najstarszy i najprymitywniejszy typ wiatraka europejskiego. Pojawił się w XII w. w Belgii, lub Francji, jednak jego przodków należy szukać w VII w. w Chinach i Persji.

Koźlak to obrotowy wiatrak wsparty na konstrukcji z belek zwanej koźłem, z pionowym słupem w środku, stanowiącym oś obrotu zawieszzonego na nim młyna w celu przyjęcia przez śmigła zwane też skrzydłami odpowiedniego położenia w stosunku do napędzającego je wiatru. Od XIX w. zamiast drewnianego koźła stosowano też bardziej wytrzymałe konstrukcje murowane z cegły lub kamienia, a później i betonu. Do obracania wiatraka służył drewniany drąg o długości 8-9 m (tzw. łogon lub dyszel) przytwierdzony jednym końcem do belek izbicowych wewnątrz wiatraka drugim oparty na odpowiedniej podpórce. Napęd urządzeń młyńskich odbywał się za pomocą drewnianego wału skrzydłowego i osadzonego na nim koła pałecznego, którego średnica dochodziła do 4 m.

Cały koźlak zbudowany był z drewna, a z zewnątrz najczęściej pokrywany gontem. Wiatrak koźłowy posiadał trzy kondygnacje: dolna była wyłączona z użytkowania, jako że była zajęta przez konstrukcję koźła, zaś na kondygnacji środkowej, która zawierała kamienie młyńskie i górnej odbywała się produkcja mąki.

Koźlaki pojawiły się na ziemiach polskich już w XIV w. (najwcześniej w Wielkopolsce i na Kujawach). W wieku XV były stosowane już powszechnie. Bez większych zmian konstrukcyjnych przetrwały aż do drugiej połowy XX w.

Paltrak, wiatrak rolkowy – budowla, której zasadniczą częścią są obracane wiatrem śmigła (skrzydła) poruszające urządzenia służące do mielenia ziarna. Paltrak (podobnie jak koźlak) obracany jest w całości wraz z maszynami na kierunek wiatru. Mechanizm paltraka (maszyna oraz mechanizm obrotu) oraz właściwości mielące (wydajność) są identyczne jak u koźlaka. Paltrak jest jednak konstrukcją solidniejszą i bardziej odporną na silny wiatr. Koźlak podparty jest na jednym słupie utrzymywanym przez koziół, dlatego stosunkowo łatwo może być wywrócony a osiowy słup nośny złamany. Paltrak oprócz osi obrotu, dodatkowo opiera się na podłożu, całym swoim obwodem, wpuszczonym we wzmocnione żeliwem zagłębienie fundamentu. Obracanie na wiatr wymaga mniejszego wysiłku gdyż na obwodzie, pod spodem, znajdują się stalowe rolki i istnieje możliwość ich smarowania. W nowszych mechanizmach zamiast dyszla i konia, do obracania stosuje się dodatkowy mechanizm wiatrowy umieszczony po przeciwnej stronie skrzydła roboczego.

Holender, wiatrak wieżyczkowy – typ wiatraka charakteryzujący się nieruchomym, masywnym korpusem (zwykle murowanym, na planie koła lub wieloboku), na którym umocowana jest obracana na łożysku bryła dachowa ze śmigłami. Pozwalało to łatwiej dostosować śmigła wiatraka do kierunku wiatru.

Powstanie pierwszych, pojedynczych wiatraków wieżyczkowych z ruchomą częścią dachową jest datowane na koniec XIV w. Ten typ wiatraka powstał ostatecznie w północnej Holandii. Skonstruował go w XVII w. Jan Andriasz Leeghwater. W 1750 r. „holendry” udoskonalone zostały przez Andrew Meikle. Na „czapie” umieścił wiatraczek po przeciwległej stronie w stosunku do dużych skrzydeł. Wiatraczek za pomocą przekładni palecznych (przekładnie zębate wykonane z drewna) regulował samoczynnie ustawienie „czapy” wraz z dużymi śmigłami w stosunku do wiatru. „Czapa” poruszała się na żeliwnych rolkach posuwających się po żeliwnym pierścieniu umocowanym na nieruchomej części wiatraka.

Szybko zaczęto je stosować w większości krajów europejskich. W XVIII w. rozpowszechniły się w Polsce, ale zyskały popularność tylko na zachodnich terytoriach Polski i nigdy nie wyparły tradycyjnych koźlaków.

Wiatrak sokólski – drewniana budowla, której konstrukcja składa się z dwóch zespołów: nieruchomej podstawy i części obrotowej. Cechą charakterystyczną tego typu wiatraków są kamienne fundamenty w kształcie ściętego stożka, stanowiące ich podstawę. Stożek ten zwany kopcem, wykonany z polnych kamieni i cementowo-wapiennej zaprawy, pełnił funkcję podpory obrotowej młyna. W jego osi wmurowany jest słup, na którym wspiera się budowla sięgająca drugiego piętra.

Tak zbudowane wiatraki występują w Polsce na bardzo ograniczonym obszarze (w trójkącie między Sokółką, Kuźnicą Białostocką i Krynkami w województwie podlaskim), dlatego wydzielone zostały w osobną grupę i nazwane wiatrakami „sokólskimi”.

Wiatrak turbinowy (ropski) – typ małego wiatraka z małopolskiej wsi Ropa. Pomysł konstruowania małych wiatraków przywieźli do Ropy w latach 50. XX w. reemigranci ze Stanów Zjednoczonych. Pierwszy wiatrak w Ropie skonstruował miejscowy cieśla i mechanik Józef Jarosz.

Wiatrak zbudowany jest z drewna, pokryty szalowaniem z desek. Koło wietrzne o 24 łopatkach napędza za pomocą koła zębatego pionowe, żelazne „wrzeciono” ukryte w grubej rurze, zakończone kołem pasowym, transmitującym obroty na kamień młyński.

Kanon opracował Roman Henryk Orlicz – Instruktor Krajoznawstwa Polski.